

Despre opera literara Padurea Spanzuratilor de Liviu Rebreanu

In 1922. Rebreanu da o alta masura a talentului sau de exceptie prin Padurea Spanzuratilor, roman realist, psihologic (G Calinescu) si "al constiintei morale" (N. Manolescu)

Din punct de vedere tematic, problema razboiului, cu toate implicatiile si consecintele asupra omului, cu analiza unor cazuri de constiinta, fusese abordata de scriitor mai intai in unele din nuvelele sale. Apostol Bologa, eroul din Padurea Spanzuratilor este prefigurat in nuvela Catastrofa de personajul David Pop.

Romanul are o constructie circulara. incepe si se, incheie cu scena executarii prin spanzurare. Conflictul esential se dezvolta in planul constiintei, intre datorie si sentiment, ca in clasicism. Drama lui Apostol Bologa vine din situatia sa de cetatean si ostas al Imperiului Austro-Ungar si sentimentul national. De fapt, Padurea Spanzuratilor este romanul unui destin individual. Personajul central este Apostol Bologa.

Critica literara a releva tragismul eroului, macinat de doua obsesii infiltrate adanc in constiinta sa: vocea interioara a tatalui sau, din care rezulta principiile morale superioare, fundamentale in care a fost crescut: "Sa nazuiesti mereu a dobandi stima oamenilor, si mai ales pe a ta insuti.

De aceea sufletul tau sa fie totdeauna la fel cu gandul, gandul cu vorba si vorba cu fapta, caci numai astfel vei obtine un echilibru statornic intre lumea ta si lumea din afara! Ca barbat, sa-ti faci datoria si sa nu uiti niciodata ca esti roman". Conflictul psihologic in care se afla Apostol Bologa, intre constiinta apartenentei sale la neamul romanesc si datoria catre statul austro-ungar in conditiile limita ale razboiului, justifica prima obsesie; a doua se contureaza in momentul executarii sublocotenentului ceh Svoboda, ordin pe care il indeplineste exemplar, desi nu intra in atributiile sale.

Scena executarii lui Svoboda, scena-cheie, va declansa criza de constiinta a lui Bologa, care va evolua pe tot parcursul romanului.

Referindu-se la acest pasaj, care se intinde, aproximativ, pe sapte pagini, N. Manolescu il califica drept "bologi-zat", fiindca el este impregnat de starea sufleteasca a tanarului locotenent: orgoliu, certitudinea datoriei impli nite, rusine si umilinta, multumire de sine, imputare chi nuitoare, teama, "scancet de bolnav". Se anunta astfel, de la inceput, "un personaj dilematic si indecis".

Privirea condamnatului, inaintea executiei sale sub streang, nu-l va parasi pana la moarte, revenind obsesiv si zdruncinandu-i echilibrul sufletesc.

Aceasta scena va anticipa hotararea finala a lui Apostol de a nu lupta impotriva fratilor sai romani si a muri. Imaginea condamnarii la moarte prin spanzurare va deveni simbolica, imagine care revine

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

in finalul romanului, cand Bologa are viziunea spanzurarii multiplicata a lui Svoboda si a privirii lui.

Simbolistica romanului este bogata, insa unele elemente-simbol au devenit laitmotiv: spanzuratoarea, privirea, lumina (si altele, precum timpul, vantul, ceata). Tehnica artistica asigura unitatea actiunii si o evolutie in spirala a dramei constiintei lui Bologa (Minei Ghita-Mateuca).

Scriitorul foloseste ca tehnica narativa introspectia, retrospectia, portretul direct al autorului, dialogul si monologul interior, coborand cu analiza pana in zonele cele mai adanci ale constiintei individuale si ale subconstientului, cu sinuozitatile lor.

Vorbind de caracterul obiectiv al romanului lui Rebrea nu, N. Manolescu observa ca in -Padurea Spanzuratilor scriitorul aduce un alt tip de obiectivitate, inlocuind total perspectiva auctoriala cu ceea ce personajele inele pot vedea si intelege observand, asigurandu-se astfel mai multe puncte de vedere, relativizarea imaginii despre personaj.

Numeroase pasaje realizeaza profunde patrunderi in zonele constientului si ale subconstientului. Scena tragica a pregatirii si a executiei de la inceputul cartii, la care participa cu zel, convins ca isi face datoria, discutia scurta cu capitanul Otto Klapka pe tema vinovatiei sau nu a condamnatului ii provoaca lui Bologa ganduri chinuitoare si retrospectiva biografica, o reconstituire cronologica obiectiva care va fi un "eveniment de constiinta" (N. Manolescu).

Astfel aflam ca Apostol este fiul avocatului memoran-dist Iosif Bologa, condamnat la doi ani inchisoare, din ora selul transilvanean Parva.

Crescut intr-o atmosfera excesiv religioasa de mama sa, la sase ani are viziunea divinitatii in biserica.

Fire sensibila, aflat la cursurile liceului din Nasaud, se simte "parasit, izgonit, strain si neputincios", isi regaseste echilibrul interior vazand in peretele odaitei o icoana cu Isus Hristos rastignit pe cruce.

Moartea neasteptata a tatalui sau ii declanseaza prima criza de constiinta: "a simtit cum i se darama in suflet, cu zgomot ingrozitor, o cladire veche, cu temelii ca radacinile stejarului.

"Am pierdut pe Dumnezeu, ii fulgera prin minte... Avea impresia foarte clara ca se prabuseste intr-o prapastie fara fund si nu se poate opri, nu se poate agata de nimic."

Aceasta insa a tinut numai un moment, sau poate nici atata, iar pe urma a ramas cu o groaza crancena in inima, ca si cand s-ar fi trezit, in miez de noapte, singur, intr-un cimitir imens, fara sa stie incotro sa apuce... Se intoarse la Nasaud buimacit, cu sufletul zdrentuit (subl. n.) de indoieli si sigur ca si-a pierdut rostul in lume".

Apostol Bologa traieste o succesiune de crize morale si dupa fiecare din ele iese "primerit". Astfel, Padurea Spanzuratilor este romanul "unei stari de urgenta interioara", al revelatiilor succesive si al momentelor exceptionale" (N. Manolescu).

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Personajul se autoiluzioneaza de fiecare data, traind intens stari de inflacarare a spiritului si de deznadejde. Student la Facultatea de Filosofie din Budapesta, "descopera" o conceptie noua de viata, de care se entuziasmeaza: "omul singur nu e cu nimic mai mult decat un vierme... Numai colectivitatea organizata devine o forta constructiva... Constiinta sa-ti dicteze datoria, nu legile".

Dar din nou echilibrul interior se clatina, pentru ca acasa, in Parva, autoritatile erau privite ca vrajmase.

Fragmentul retrospectiv al vietii sale traite pana la experienta frontului se incheie cu logodna lui cu Marta, "o fetita de vreo saptesprezece ani, dragalasa si isteata", pentru care, din orgoliu, gelozie, exaltare tinereasca, se inroleaza ca voluntar pe front.

Gasim in roman si un portret direct al lui Apostol Bologa: "Acuma era aproape de douazeci de ani, inaltut, foarte zvelt, cu o frunte alba foarte framantata, cu parul castaniu lung si dat pe spate, avand ceva din infatisarea tinerilor de la inceputul secolului trecut, gata sa moara pentru un dor.

Pe cat inima ii clocotea de o pofta de viata naprasnica, pe atat mintea lui se zbuciuma cu intrebari tainice, suferind ori de cate ori, in cautarea explicatiei, se izbea de zidurile inceputului si sfarsitului intre care e marginita cunostinta omeneasca. Se facuse ganditor, chiar visator, cu apucaturi romantice, cu hotarari incapatanate".

In doi ani de front a fost ranit de doua ori, decorat de trei ori, inaintat locotenent.

Traieste o noua experienta de viata, razboiul ocupand acum locul de frunte in conceptia lui de viata: "Numai in fata mortii pricepe omul pretul vietii si numai primejdia ii oteteste sufletul", descoperind un nou crez moral: "numai razboiul e adevaratul generator de energii".

Certitudinea "datoriei" fata de stat se clatina si ea, caci au urmat: Curtea Martiala care a judecat pe Svoboda (din care a facut parte si a fost de acord cu pedeapsa); a fost apoi executarea prin spanzuratoare a condamnatului, cantatul doinei de catre ordonanta sa, care nu mai ince teaza, "ca o mustrare". Toate certitudinile sale esueaza, sunt infirmate de viata, judecate si evaluate de el insusi, cu luciditate, dupa fiecare etapa, traind intre stari total opuse, intre exaltare si cadere: certitudinea evadarii este spulberata de ranirea suferita; iubirea pentru Marta si sentimentul national inlocuite si impacate cu dragostea pentru Ilona, certitudinea iubirii pentru Marta inlaturata de evadarea nereusita.

Intelectual avid de gasirea de certitudini, de solutii pentru intrebarile care-l framanta, traieste dureros de acut in sine insusi.

"Ma plimb vesnic intre doua prapastii, Constantine!... Vesnic, vesnic!... Prapastie afara, prapastie in sufletul meu... Åži la fiecă poticnire ma uit in fundul prapastiilor... la tiecare poticnire!... Åži asa a fost totdeauna... De cate ori nu mi-am dat seama ca omul nu poate merge singur pe drumul vietii, fara o calauza sigura, si totusi mereu am incercat!... Dar drumul vietii e plin de rascruți, si la fiecare rascruce am fost silit sa ma opresc si sa chibzuiesc, si niciodata n-am niemrit calea cea dreapta, si m-am intors inapoi, si nici inapoi n-am mai cunoscut drumul pe care am mers... (s.n.).

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

De fapt tanarul Bologa, intelectualul cu studii de filo-sofie, este un om care gandeste, care vrea sa opteze liber, prin decizii proprii, lucide, ale constiintei sale, asupra a trei intrebari fundamentale care apar succesiv in existenta sa: datoria fata de stat, credinta - iubirea in Dumnezeu, ideea nationala. De aceea el este un suflet chinuit, torturat de propria-i constiinta, care se vrea lucida si responsabila.

G. Calinescu, de altfel, considera Padurea Spanzuratilor "un roman psihologic, monografia incertitudinii chinuitoare, in afara de orice consideratii politice".

Faptele pun in lumina miscarea sufleteasca a personajului: condamnarea ofiterului ceh Svoboda, discutiile de la popota ofiterilor despre constiinta, datorie, despre tradatori, dezertari, despre om, stat, convorbirile cu camarazii lui - Gross, Klapka - ii provoaca lui Bologa adanci momente de introspectie.

Are revelatia fratiei crestine si a celei de neam stand alaturi, clipa de clipa, cu Petre, ordonanta sa, care ii vorbeste despre suferinta si despre Dumnezeu. Traieste acum o noua "primerire" sufleteasca, zicandu-si in linistea noptilor: "viata fiinteaza numai prin inima si ca, fara inima, creierul ramane o biata gramada de celule moarte". El traieste iarasi la cotele superioare ale simtirii.

"in sfarsit mi-am gasit calea... Au trecut sovairile si indoielile".

Dar linistea sufletului sau e curmata de vestea, adusa de Klapka, ca vor trece pe frontul romanesc in Transilvania. De fapt, doua evenimente sunt hotaratoare pentru destinul personajului: plecarea pe frontul romanesc a diviziei sale si numirea a doua oara ca judecator la Curtea Martiala, cand trebuia sa participe la condamnarea unor civili romani.

Doborarea reflectorului rusesc nu-l salveaza de trimiterea pe frontul romanesc. Lumina orbitoare a reflectorului inamic e asociata cu lumina stralucitoare din ochii lui Svoboda, eliberandu-l de intunericul vinovatiei.

Inercarea de dezertare il duce la un destin similar cu al lui Svoboda: condamnarea la moarte prin spanzuratoare.

Conflictul sau interior se rezolva prin iubire universală. In numele dragostei de oameni, Apostol isi va gasi fericirea in ispasirea prin suferinta. El se simte inaltat, de aceea refuza sprijinul lui Klapka, camaradul sau: "Nu mai vreau nimic. Iubirea imi ajunge, caci iubirea imbratiseaza deopotriva pe oameni si pe Dumnezeu, viata si moartea. Iubirea cea mare e aici. in odaita 'aceasta..'. 6 respir in fiecare clipa...

E in mine si in afara de mine, in tot cuprinsul infinitului... Cine n-o simte nu traieste aievea, cine o simte traieste in eternitate... Cu iubirea in suflet poti trece pragul mortii, caci ea stapaneste si dincolo, pretutindeni, in toate lumile existente si inexistente...".

Complexitatea personajului e surprinsa in momentul-limita al spaimei de moarte, atat de

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

omeneasca:

"- Voi muri negresit peste... Peste cat oare?

Atunci il imbratasa groaza, din ce in ce mai strans si mai salbatic, inghetandu-i sangele.

În vreme ce groaza îl tortura, mintea lui căuta să o alunge cu «inexorabilitatea morții», cu «dezgustul» de viața aceasta pe care el însuși, conștiința lui împacată a azvârlit-o, cu credința în viața de dincolo, unde sufletul mântuit se va uni cu Dumnezeu... Dar toate închipuirile minții se prăbuseau pe rând, ca niște castele de cărți de joc, numai groaza rămânea sfidătoare, stăpânitoare, sop-tindu-i în suflet un singur cuvânt, în fața căruia se sfărâma tot: moartea.

"Îi venea să plângă mereu și nu putea. Se uita la ceas: patru după-amiază...". Timpul apare obsedant, ca simbol tragic al morții.

În căutarea continuă a unui echilibru sufletească, a unui acord între lumea lui interioară, a opțiunilor proprii, cu lumea exterioară, Apostol Bologa este un inadaptat superior. El căuta, staruitor, echilibrul său individual, în lumea lui "cea mică, unde își descoperea "sinele". Prea conștient că să mai poată crede în iluzia datoriei, ca un "bun" cetățean al Imperiului Austro-Ungar, prea sovaielnic pentru a acționa decis ca patriot român, Bologa devine martir (Gh. Lazarescu).

Scena executării sale, într-un cadru mioritic, este tragică, dar de o liniște cosmică:

"Atunci Apostol fu impresurat de un val de iubire izvorată parca din rărunchii pământului. Ridică ochii spre cerul tintuit cu puține stele întârziate. Creștele munților se desenau pe cer ca un ferăstrău urias cu dinții tociți.

Drept în fața lumii tainice lumina răsăritului soarelui. Apostol își potrivea singur streangul, cu ochii însetați de lumina răsăritului. Pământul îi se smulse de sub picioare, își simți trupul atârând ca o povară. Privirile însă îi zburau, nerăbdătoare, spre strălucirea cerească, în vreme ce în urechi îi se stinge glasul preotului.."